

ter, quamvis hic Sem nominetur primus inter filios Noe, non sequitur quod sit primus nativitate.

R. concedendo totum: non enim inde probare volumus quod sit primogenitus; sed in ex eo duntaxat evinci putamus, quod infra cap. X dicatur frater Japhethi major.

Inst. I. Vox hebraica *haggadol*, que significat idem ac vox *major*, ponitur in genitivo; adeoque non ad Sem, sed ad Japheth referri debet: ergo Japheth est primogenitus filiorum Noe.

R. negando ant.; nam cum teste, a Lepide aliisque linguae hebraicæ peritis, *haggadol* sit vox indeclinabilis, ac consequenter cum omnibus casibus conjungi queat, ex hebreo præcise sciri non potest an debet *verti majoris*, vel *majore*. Ac proinde nihil inde concluditur contra nos.

Inst. II. Textus LXX interpretum, anno 1588 sub Sexto V emendatus, et Romæ impressus, habet: *Sem fratre Japheth MAJORIS*. Atqui Japheth certo non est major Semo dignitate; ergo dici debet ipso major nativitate.

R. negando conseq.; nam etsi ista editio sextina multum quidem emendata fuerit, non ab omnibus tamen mendis plene expurgata est; ut in Scripturæ prolegomenis monstrari solet, et etiam communiter admittunt omnes. Cum itaque nostra Vulgata, præsertim illa que Romæ prodiit anno 1593 sub Clemente VIII, majorem in Ecclesia habeat auctoritatem; judicamus verius esse, quod legi debeat *majore*; cum ita etiam ex Hebreo vertant Pagninus, Vatablus et alii. Deinde etiam ita quandam habuit antiquus codex LXX interpretum, quo usus est S. P. Aug., ut videre est in scholis jam prædictæ editionis sextinæ. Vide et S. P. lib. XVI de Civ. Dei, cap. III.

Inst. III. Nostra Vulgata, et alia editiones videntur satis plausibiliter posse conciliari cum editione sextina: siquidem sine ulla contradictione dici potest, quod secundum nostram Vulgatam Sem Japhetho sit *major dignitate*, et secundum editionem sextinam Japheth sit Semo *major nativitate*: ergo non est ratio recedendi ab editione sextina.

R. Negando ant. ejusque probationem; nam si Scriptura hoc tantum insinuare voluisse, haud necessarium erat ut exprimeret vocem *majore*: siquidem Sem Japhetho esse majorem dignitate, satis indicat ex eo quod in posterum solam ejus genealogiam prosequatur, ex ipso Abramum ortum demonstrat, etc. Sicuti satis indicavit, ipsum Abramum Nachore et Aran dignitate esse majorem, quia ejus genealogiam solam prosequitur, ex ipso gentem israeliticam (populum specialiter a Deo dilectum) ortam esse, ac tandem Messiam oriundum demonstrat, etc.; quamvis interim nullibi istum terminum *major* expresserit.

Obj. II. Cap. XI, 10 dicitur: *Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio post diluvium, finitum videlicet*. Atqui diluvium fuit finitum anno 600 vite Noe completo, ut ex infra dicendis cap. VIII,

Q. II, § 2 patebit; ergo Sem est natus anno vita Noe 502; ac consequenter Japheth est natus anno ejus 500, adeoque est primogenitus.

R. negando secundam partem conseq.; nam quod Scriptura sepe numerum rotundum ponat pro exacto, satis notum est, et nos illud infra cap. XV, Q. 2, etiam demonstrabimus. Itaque quod hic dicitur Noe cœpsisse generare anno 500, intellige præcise non 500, sed 502; vel certe quod dicitur cap. XI, Sem biennio post diluvium, cum gennit Arphaxad, 100 fuisse annorum, intellige præcise non 100, sed 102: binarium enim, utpote minutum, in tanto numero non curat, sed silet Scriptura. Videtur igitur illud *biennio* a Moyse esse expressum, non ut noscamus, quanto anno vita Noe sit natus Sem; sed ut a diluvio finito, per subsequentes generationes Sem, accurate possit texi series annorum usque ad Abram; quæ annorum series ceteroquin non ita accurate sciri posset. Vide infra tabulam chronologicam ad cap. II.

Obj. III. Cap. X, 2 describuntur filii Japheth ante filios Sem; ergo insinuat Scriptura quod Japheth fuit primogenitus.

R. negando conseq. quia Moyses præponit Japheth, licet juniores Semo, eo quod breviter ejus prosapiam describat, ut fusus agat de posteris Cham et Sem, ex quibus orti sunt Chananæ et Hebrei, propter quos maxime Genesim et Pentateuchum scripsit; ideoque deinceps solos Semi posteros est enumeratus.

CAPUT VI.

Assignatur causa diluvii, scilicet *multa malitia hominum*, quos inter Noe invenitur justus, cui fabricanda arca demandatur, in qua tam ipse, quam animalia, in senem posteritatis serventur; describitur etiam fabrica arcæ et mensura ejus.

QUÆSTIO I. — QUINAM INTELLIGANTUR PER FILIOS DEI, ET FILIAS HOMINUM.

Dico 1. Aliqui scriptores (inter quos Josephus, lib. I Antiq. cap. IV, Philo Judeus, lib. de gigantibus, Tertul. lib. de habitu mulierum, cap. II, et nonnulli alii Veteres) per *filios Dei* intellexerunt *Angelos*, tum quia utebantur versione LXX, ubi in quibusdam codicibus pro *Filiis Dei* ponebantur *Angeli Dei* (ut legitur S. P. Aug. lib. XV de Civ. Dei, cap. XXIII), tum quia platonica philosophia sectatores, Angelos, sive bonos, sive malos, existimabant esse corporeos. Putaverunt ergo angelos, quos Deus in custodiā hominum delegaverat, illectos pulchritudine seminarum, cum illis conjunctos fuisse, et ex eis gentuisse gigantes.

Sed hanc sententiam, tanquam felicitati angelorum contraria, merito repudiat Ecclesia; imo Christus ipse dicens Matth. XXII: *Neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angelii Dei*. Quod Christi argumentum plane evanescit, si prædicta opinio subsistat. Unde et S. P. loco statim cit. ait: *Angelos sanctos nullo modo illo tempore sic labi potuisse, crediderim*.

Dico 2. Alii volunt, fuisse angelos malos, ut S. Ireneus, lib. IV, cap. VII. Sed Angelos malos nusquam

Scriptura vocat *Angelos*, multo minus *filios Dei*.

Dico 3. Aquila, quem interpretem Judæi cæteris anteponunt, non *Angelos*, nec *filios Dei*, sed *filios deorum* interpretatus est, inquit S. P. loco citato. Unde aliqui intelligunt filios principum. Sic Chaldeus et Symmachus vertunt *fili potens*: nam hebreo *Elshim* plurale est, id est, *deorum*, quod et ad principes et potentes quandoque extenditur.

Putant ergo illi quod filii principum filias hominum (id est, plebeiorum) duxerint uxores: sed non fuisse hoc tantum peccatum, ut propterea diluvium induceretur in totum orbem terrarum. Unde

Dico 4. Longe verius est, quod tradit S. P. Aug. eodem loco citato, item Theodoretus, Q. XLVII, et alii, scilicet *per filios Dei* intelligi *filios Seth*, idque sive propter præstantiam corporis non enervati libidine, sive potius propter animum in veri Dei cultu constantem: per *filias autem hominum* intelligi *filias Cain*, quibus, tanquam a Deo maledictis, prohibitum erat permisceri: pulchritudinis tamen libidine victi, deseruerunt avita pietate, accepérunt sibi uxores ex omnibus quas elegerant. Unde de filiis Seth ibidem cap. XXII dicit S. P. *Neque enim illi non erant filii hominum per naturam*, sed aliud habere cœperant per gratiam.

Observa autem quod S. P. eodem cap. doceat, in superioribus genealogiis duarum civitatum exordia nobis proponi; nempe civitatem diaboli in Cain et posteris ejus, atque civitatem Dei in Seth et ejus propagine. Genere autem humano crescente atque multiplicato, facta est permixtio, et iniquitate participata, quædam utriusque confusio civitatis: *Quod malum a sexu femineo rursus incœpit*, ait S. doctor.

Ob. I. Judas Apost. Epist. sue y. 6, et sequentibus, comparat angelos apostatas scortatoribus Sodomæ et Gomorræ; ergo aliquos eorum dicit fuisse scortatores.

R. Disting. ant.; comparat quoad vindictam quam subiérunt, concedo; quoad crimina commissa, nego ant. quia alias et horrendissimi Sodomæ criminis rei fuisse propter desponsatas sibi filias hominum; quod dici nequit.

Obj. II. S. Ambros. lib. de Noe, cap. IV ait: *Non poterunt more gigantes illos, terra filios vult videri divinæ Scripturæ Conditor: sed ex angelis et mulieribus generatos asserit*.

Item lib. I de Virgin. *Quam præclarum autem, Angelos propter intemperiantiam suam in seculum de cœlo, virgines propter castitatem in calum transiisse de sæculo*.

R. etiamsi S. Ambros. istius opinionis fuisse, inde nihil sequi: quia jam ante admisisimus, quosdam Veteres (maxime propter aliquos codices LXX interpretum) in ista opinione fuisse; quam tamen postmodum Ecclesia merito rejicit.

1. Quia sic enervaretur argumentum Christi Matth. XXII; cum aliquando angeli nupti fuisse.

2. Quia vetitas illas nuptias contraxerunt illi, quibus dixit Deus: *Non permanebit spiritus meus* (id est, spir-

culum vitae, sive anima a me homini inspirata) in homine, quia caro est, id est totus carnalis, et in vita carnis sua culpa projectus; ut explicat S. Chrysost.

3. Propter istas impias commixtiones, diluvio omnes omnino homines delevit: porro si angeli nuptias illas impias contraxerint, quid cause erat, ut innocentem Sethi stirpem deleret, ipsumque peneret, quod saltē innocentis istos homines creasset? Unde in illam opinionem invehitur S. Chrysost. hom. 22 in Gen., ubi de angelis dicit: *Dementia est dicere, quod cum mulieribus rem habeant, et incorpore illa natura copuletur corporibus*. Item S. Cyriacus Alexander, lib. II Glaphir. miratur, quo pacto non stultitia proximum sit dicere, *spiritus carne superiores, ab eaque se-motos, carnalium amore tangi*.

Cæterum S. Ambros. istius erroris non fuisse opinionis, inde patet, quod lib. cit. de Virg. parum ante textum objectum præmittat: *Et quid pluribus exequar laudem castitatis? Castitas etiam angelos facit. Qui eam servavit, angelus est: qui eam perdidit, diabolus*. Ex quibus verbis liquet, quod ipse per angelos non intelligat beatos spiritus, sed homines angelice viventes, et quasi jam in cœlo constitutos propter puritatem cordis et corporis; quorum aliqui ex feminarum aspectu, conversatione, consuetudine, etc. ex isto veluti tranquillitatis cœlo, propter intemperiantiam, quæ sensim sine sensu irrepit, in sæculum decidunt.

Obj. III. Job. I, 6, et cap. XXXVIII, 7, per filios Dei intelliguntur Angeli; ergo et hie.

R. Negando conseq., tum propter rationes allegatas, tum propter circumstantias ibi additas; tum quia voces *Angelus* et *filius Dei* convertibles non sunt: nam et S. Joannes Baptista, Malachia III, 1 *angelus* vocatur. Imo et de hominibus scriptum est Psal. LXXXI: *Ego dixi: Dii estis, et filii Excelsi omnes*.

Obj. IV. Liber Henoch, quem prophetasse asserit Judas Apost., inter cætera asserit, *gigantes natos e spiritibus et carne... propterea quod ex hominibus orti sunt, et e Gregoris, id est, angelis malis*.

R. Librum illum esse apocryphum, et exemplar aliquod spurium nomine Henoch fuisse circumlatum; de quo S. P. Aug. lib. XVIII de Civ. Dei, cap. XXXVIII (licet lib. XV cap. XXIII, admittat, eum aliqua scripsisse) ita loquitur: *Quædam contra fidem canonorum scriptorum in ea (spuria prophetia) legebantur; adeoque auctoritas illa nulla est*.

Obj. V. Gigantes juxta Hebreos vocantur *Nephilim*, quod est corruere, procidere, etc. Atqui hoc optime convenit angelis malis, de quibus Isaiae XIV, 12 dicitur: *Quomodo cecidisti de cœlo, Lucifer?* Et Lucæ X, 18. *Videbam Satanam sicut fulgor de cœlo cadentem*.

R. Negando conseq. Quia quam caducum ab etymologia nominis ducatur argumentum, ante, nempe cap. II, § II, ostensum est. Deinde corruentes fuerunt gigantes, dum in diluvio sub undas corruerunt et perierunt.

Deinde et *Nephilim* vocari possunt, quia intuentes se, corruere faciebant per suam altitudinem et se-

rocitatem; sicuti mors dicitur pallida, eo quod pallidos faciat. Hinc Aquila vocem *Nephilim* ita vertit: *illi violenter irruentes, id est, cadere alios facientes.* Unde et Job VI, 15, dicitur: *irruit in me quasi gigas.*

Obj. VI. Contra naturam et inconcepibile videatur, quod ex hominibus isti gigantes oriri potuerint.

R. negando assumpt., et dico cum S. P. Aug., Q. III in Gen. *De gigantibus, id est nimium grandibus atque fortibus, puto non esse mirandum, quod ex hominibus nasci potuerint, quia et post diluvium quidam tales fuisse reperuntur: et quedam corpora hominum ad incredibilem modum ingentia, nostris quoque temporibus exiliterunt, non solum virorum, verum etiam feminarum.* Unde lib. XV de Civ. Dei, cap. XXIII refert: *Nonne ante paucos annos, cum Romanæ urbis, quod a Gothis factum est, appropinquaret excidium, Romæ fuit femina... quæ corpore, quodammodo giganteo, longe ceteris præmineret? Ad quam videndum mirabilis fiebat usqueque concursus. Vide et Jansenium ad §. 4 hujus capituli.*

QUESTIO II. — QUÆDAM RESOLVUNTUR

Petes 1. quo sensu intelligentur haec Dei verba §. 5. ERUNT DIES ILLIUS hominis CENTUM VIGINTI ANNORUM.

R. cum S.P. lib. XV de civ. Dei, cap. XXIV, illa verba non sic accipienda esse, quasi sic prænuntiatum sit, *peccato hæc homines centum viginti annos vivendo non transgredi* (ut putaverunt Josephus et Philo Judeus), *cum et post diluvium etiam quingentos* (v.g. Sem) *excessisse inventamus... sed centum viginti anni predicti sunt futuri vite hominum periturorum, quibus transactis diluvio delerentur.* Itaque illud *centum viginti annorum*, non ad futuram hominum ætatem circumscribendam refertur, sed ad tempus agendæ pœnitentiæ, hominibus antediluvianis concessum. Ita docet S. Chrysost. hom. 22. in Gen., item S. Hieron. lib. IX in traditionibus hebraicis.

Dices: Verba illa dicta sunt anno vite Noe 500, ut ex fine precedentis cap. patet, diluvium vero contigit anno vite Noe 600, ut patet ex cap. sequenti; ergo prædicta verba non sunt intelligenda de spatio ad agendam pœnitientiam hominibus concessa.

S. Chrysost. hom. 23 in Gen., et S. Hieron. loco jam præcitat. putant ex his 120 annis, ad agendam pœnitientiam hominibus constitutis, propter eorum imponitentiam detractos esse viginti annos. Verum quia Deus (ut pote benignus et misericors) tempus pœnitientiae concessum, non abbreviare, sed potius prorogare solet, melius.

R. cum S. P. Aug. loco supra cit. Deum illa verba dixisse, *cum circa finem quingentorum annorum esset Noe, id est quadragesimos et octoginta annos vite ageret, quos more suo Scriptura quingentos vocat, nomine totius maximam partem plerumque significans.* Attamen circa ultima verba: *quos more suo Scriptura, etc., observa, quod S. P. Q. XXIII in Gen. eadem difficultatem sibi proponens, non recurrit ad hoc, quod nomine totius, maxima pars annorum Noe sit significata, sed simpliciter dicat: Intelligitur ante viginti annos, quam inciperet arca fieri, quæ centum*

annis facta reperitur, hoc Deum dixisse ad Noe, cum jam prænuntiaret se facturum esse diluvium, nec illæ humanae deinceps future in iis, qui post diluvium nascentur, spatium predixisse, sed vite hominum quos fuerat diluvio deleturus. Videtur igitur hic admittenda recapitulatio, ita ut Scriptura, post genealogiam Noe cap. præced. peritextam, in initio hujus cap. redeat ad ea quæ prætermiserat. Idque inter alia satis evinci potest ex eo quod illa quæ hic § 1 et 2 narrantur, certo contingunt ante annum 500 vite Noe.

P. 2. Quo sensu § 5 dicatur *cuncta cogitatio cordis intenta ad malum omni tempore.*

Calvinus lib. III Institut. cap. II, § XV, ex his verbis insert: Ergo omnia opera nostra, etiam sancta, aliquo occulto concupiscentiae peccato sunt inquinata. Similiter Lutherus tradidit in articulis suis, a Leon X damnatis, art. 31, aliisque id docent heretici; sic enim argumentantur: Omne cor hominum intentum est omni tempore ad malum; ex corde autem producent omnes actiones hominum; necesse igitur est, vitiato corde, quasi fonte, omnes actiones, tanquam rivulos ex eo profuentes, vitiatas et corruptas esse.

Verum non observant, Scripturam hic loqui non de justis, sed de peccatoribus (et quidem pessimis) ob quos inductum est diluvium: nam statim § 8 excipit Noe justum, cuius cuncta pene cogitatio erat, non ad malum, sed ad bonum. Denotatur igitur corruptio, non ipsius nature humanae, sed perversitas et corruptio hominum illius temporis, qui non solum ex errore et infirmitate mala, sed de industria, deliberatoque animo ad perpetrandum malum intenderant.

P. 3. quanta fuerit magnitudo et capacitas arcæ.

R. Magnitudo et capacitas arcæ designatur, dum dicitur §. 15, *Trecentorum cubitorum erit longitudine arcæ, quinquaginta cubitorum latitudine; et triginta cubitorum altitudine.* Cubitus vulgaris continet pedem cum dimidio, cubitus vero geometricus continet sex cubitos vulgares. Origenis sententia est, quod Moyses hic significare et designare voluerit cubitos geometricos; atque etiam in hac sententiam inclinari videtur S. P. Aug. lib. XV de Civ. Dei, cap. XXVII. Communior vero sententia prætendit, hic tantum designatos esse cubitos vulgares: nam cum capacitas arcæ non exigat cubitos geometricos, præstat (ait Jansenius) accipere communes, tanquam in Scriptura passim usitatos, puta Exodi XXVII, et alibi. Etenim si 500 illos cubitos longitudinis multiplicies per 50 cubitos latitudinis, arcæ carina seu fundus continebit quindecim millia cubitorum; quos si multiplices per 50 altitudinis, exurget totius arcæ interior capacitas quadragecentorum quinquaginta millionum cubitorum, qui cum singuli contineant pedem cum dimidio, exurget 1,518,750 pedes solidi. Hoe autem spatium videtur fuisse sufficiens ad continenda omnia animalia, eorum pabula, et homines qui per arcam salvi facti sunt.

R. et dico: Longe probabilius est, ex animalibus mundis in area non fuisse nisi septem, scilicet unum par ad speciei propagationem, secundum par ad sacrificium, tertium par ad esum hominis post diluvium, denique septimum marem pro offerendo sacrificio, mox ut cessaret diluvium. Ex immundis vero unum par tantummodo servatum est in arca, ad speciei propagationem. Ita censet Menochius cum aliis.

Ad Origenem autem responderi potest, quod ipse ad truverit cubitos geometricos ut reselleret Apellem

discipulum Marcionis, qui ridens istius arcæ angustiam, contendebat nullo modo fieri posuisse ut tam breve spatium areæ tot animalium genera, corumque eibos, qui per totum annum sufficienter, capere potuerit; ut ipse Origenes refert in cap. VI Gen. Similiter responderi potest ad S. P.; nam ipse etiam contra similes criticos agit, qui asserebant, arcam fuisse nimis angustam, si cubiti in Scriptura designati fuissent vulgares. Enimvero in hoc supposito, certe oportet accipere cubitos geometricos. Unde nec Origenes, nec etiam S. P. absolute volunt Moysen hic significasse cubitos geometricos. Ceterum quia haec quæstio vix est alicuius utilitatis, ideo ei immorari nolo.

P. 4. quid area signifiet in sensu mystico.

R. In sensu allegorico, area proculdubio figura est peregrinantis in hoc seculo Civitatis Dei, hoc est Ecclesiae, que fit salva per lignum in quo peperit..... Christus Jesus... et quod ostium in latere accepit, profecto illud est vulnus, quando latus crucifixi lancea perforatum est. Hac quippe ad illum venientes ingrediantur: quia inde sacramenta manarunt, quibus credentes initiantur, ait S. P. lib. XV de Civ. Dei, cap. XXVI. Videri meretur S. D. lib. XII cont. Faustum a cap. XII usque ad XXII, ubi hanc rem præclare admodum prosequitur.

Tropologice area est anima sancta; prout insigniter exponit Hugo Victorinus cum aliis.

CAPUT VII.

Noe cum uxore, et tribus filiis, et filiorum uxoriis, ac delectis ex singulis animantibus, ingreditur arcam: mox aqua diluvii terram occupat, omniumque montium circumna superat 150 diebus.

QUESTIO I. — DE ANIMALIBUS QUÆ FUERUNT IN ARCA.

Nota 1. §. 2 dici: EX OMNIBUS ANIMANTIBUS MUNDIS TOLLES SEPTENA ET SEPTENA. Ubi Abulensis et Beda putant, haec animalia per anticipationem vocari munda, quia scilicet per legem Moysis Levit. II decernenda erant munda. Sed S. Chrysost. hom. 24 in Gen., Estius, Tirinus et alii melius censent, distinctionem animalium, inter munda et immunda, fuisse quoque in lege naturæ, idque ex instinctu Dei et traditione majorum, maxime quoad sacrificia.

Nota 2, quod Origenes hom. 2 super cap. VI Gen., Justinus, Dionys. Carthus. et Oleaster arbitrentur, ex animantibus mundis septena et septena, id est septem paria seu 14; item ex immundis bina et bina, id est binos masculos, et binas femellas intrasse in arcam. Attamen.

R. et dico: Longe probabilius est, ex animalibus mundis in area non fuisse nisi septem, scilicet unum par ad speciei propagationem, secundum par ad sacrificium, tertium par ad esum hominis post diluvium, denique septimum marem pro offerendo sacrificio, mox ut cessaret diluvium. Ex immundis vero unum par tantummodo servatum est in arca, ad speciei propagationem. Ita censet Menochius cum aliis.

Item non nisi septem animalia munda, et duo im-

munda in area fuisse, tenent Chrysost. loco supra cit., Ambros. lib. de arca et Noe, cap. XII, Lyranus, Abulensis et alii.

Obj. I. Moyses hoc cap. ter nominat animalia inducta in arcam: primo ut ingressura, tum ut ingredientia, denique ut ingressa, et semper, commemoratis animalibus, adjungit masculum et feminam; ergo videntur omnia animalia fuisse conjugata.

R. negando conseq. cum dictum sit septimum animal fuisse mare, destinatum sacrificio quod statim finito diluvio offerri debebat ex mundis animalibus; et ideo mas solitarius, et sine conjugi femina servatus est.

Obj. II. Geminatio ejusdem vocis *septena et septena*, significat duplicitum numerum septenarium.

R. negando assumpt. sed significat eundem numerum septenarium in omni specie mundorum animalium adhiberi oportere, ut sensus sit: Ex mundis animalibus tolles septena ex hac specie, et septena ex illa, et similiter septena ex alia qualibet specie. Et sane 14 animalia, cujuslibet speciei mundorum, introduce in arcam, etiam supervacaneum fuisse: ut quid enim tanta eiusque speciei animalium multitudo, cum dimidium istius numeri satis superque foret ad id cuius gratia animalia servabantur in area?

Porro nota Tirinus ex variis auctoribus, terrestrium animalium species enumerari 150, exceptis serpentibus et reptilibus, quorum Pererius numerat species 25; ergo universim fuisse in area 175 species animalium terrestrium, inter quæ tantum recensentur sex species majores equo, paucæ æquales, multæ minores ove; ita ut facile potuerint omnia in uno area tabulato stabulari.

Observat etiam S. P. Aug. lib. XV de Civ. Dei, cap. XXVII, quod *necesse non fuerit conservari in arca quæ possunt in aquis vivere: non solummersa, sicut pisces; verum etiam supernatantia, sicut multæ aves.* Similiter quæ nascuntur ex putrefactione (si tales dentur), item quæ ex diversarum specierum commixtione gignuntur.

QUESTIO II. — DE TEMPORE QUO FACTUM EST DILUVIUM.

Diluvium, ut hic §. 11 dicitur, incepit anno sexcentesimo vite Noe, non plane exacto aut finito (ut putat Pererius) sed per 47 dies inchoato.

Prob. I. Quia diluvium duravit integro anno, ut certum est apud omnes; atqui anno 601 vite Noe, mense secundo, cessavit; ut patet cap. VIII, 14; ergo, etc.

Prob. II. Quia cap. IX, 29 dicitur Noe vixisse post diluvium 550 annis, et tamen additur vixisse universim annis 950; ergo 600 anni precedentes necessario comprehendunt totum annum diluvii; nam aliquo vixisset 951 annis, quod falsum est.

Dices: Hic §. 6 de Noe dicitur: *Erat sexcentorum annorum quando aquæ diluvii inundaverunt super terram.*

R. id intelligi de annis inchoatis, et non completis, propter rationes jam adductas.

Incepit autem diluvium mense secundo, decima septima die mensis, ut habetur §. 11. Hic mensis secundus dicitur esse secundus tam respectu vite Noe, quam anni, scilicet ut simul currant; qui proinde partim respondet aprilii et maio, et hebraice vocatur *Jiar*. Primus enim Hebreorum et S. Scriptura mensis est *Nisan*, qui partim martio, partim aprilii respondet. In maio igitur incepit diluvium, idque ut ostenderet Deus, causam diluvii non fuisse naturalem ex pluviis et imbris bymalibus, sed speciali Dei providentia id effectum esse, sub initium astatis, cum inchoantur calores et siccitates: ut igitur major esset pereuntium dolor, inquit S. Ambros. lib. de Noe et Arca, cap. XIV, Deus eos perdidit tempore amoenissimo, quo nihil nisi latum sibi pollicebantur. Edebant enim et bibebant, ait Christus, Lucae XVII, 27, uxores ducebant et dababant ad nuptias usque in diem qua intravit Noe in arcam, et venit diluvium et perdidit omnes.

Cæterum, quod mensis ille secundus partim aprilii, partim maio respondeat, dictum intellige in supposito quod mundus sit conditus in vere; uti communior sententia cum antiquis patribus tradit.

CAPUT VIII.

Imminutis sensim aquis diluvii, post corvi emissionem, finem illius ex columba, cum ramo olivæ redenente, dicit Noe, qui, cum suis arca egressus, Deo in gratiarum actionem offert holocaustum.

QUESTIO I. — QUOMODO CONCILIETUR TEXTUS HEBRAICUS CUM NOSTRO, UBI DE CORVO DICITUR §. 7. *Egrediebatur et non revertebatur.*

Resp. et dico: Agitur hæc questio, eo quod exemplaria hebraea et chaldaea, quæ nunc extant, sine negatione legant: *Egrediebatur et revertebatur*, id est, ultra citroque volabat circa arcam, interim cadaveribus pastus.

Secundum nostram vero, et LXX versionem: *Non revertebatur, scilicet intra ipsam arcam, ut fecit columba.*

Apparens ergo contradicatio conciliari potest, dicendo quod sensus sit, corvum reversum a cadaveribus ad arcæ culmen, non autem ad Noe intra arcam: quia scilicet tecto insidebat, ut iterum ad cadavera revolare.

Nonnulli autem sic exponunt: *egrediebatur et non revertebatur*, ad loca in quibus degere prius conservaverat, jam libere revolans quo vellet: ex quo satis intelligitur, quod corvus non fuerit reversus ad Noe.

Favet huic expositioni textus hebreus, qui ad verbum sic habere perhibetur: *corvus egressus est, egrediendo, et recedendo, donec siccarentur aquæ super terram.* Hoc est magis magisque progrediebatur, donec siccaretur terra: hoc enim naturale est avibus, ut dimissæ a cavae, quam longissime aufugiant. Porro hunc sensum clarius expressit Interpres noster dicens: *egrediebatur et non revertebatur.*

Collige, inepite asserere Calvinum, quod hinc natu sit fabula, retentum esse corvum, inventis cadaveribus. Hoc siquidem minime fabulosum visum est S. Chrysost., aliisque patribus, et signate S. P. Aug. Q. 13 in Gen., ubi ait: *Quod scriptum est, divinum esse corvum, nec rediisse: et dimissam post eum columbam, et ipsam rediisse, quod non invenisset requiem pedibus suis, quæstio solet oboriri, utrum corvus mortuus sit, aut aliquo modo vivere potuerit? Quia utique, si fuit terra ubi requiesceret, etiam columba requiem potuit invenire pedibus suis. Unde conjicitur a multis, quod cadaveri potuerit corvus insidere, quod columba naturaliter refugit.*

QUESTIO II. — QUOT ANNI FLUXERINT A MUNDO CONDITO USQUE AD FINEM DILUVII.

Questio hæc maxime movetur propter editionem LXX interpretum, juxta quam a mundo condito usque ad finem diluvii effluxerunt anni 2242; juxta textum autem hebraicum et nostram Vulgatam, tantum effluxerunt anni 1656, ut ex schemate chronologico, infra § III patebit. Adeoque juxta editionem LXX hic inveniuntur 586 plures anni, quam juxta textum hebraicum et nostram Vulgatam: si quidem subtractis 1656 a 2242, restant 586. Primo itaque et principaliter resolvendum est, an chronologia textus hebraici, et Vulgata nostræ; an vero chronologia editionis LXX interpretum adhaerendum sit. Deinde ulterius discutiendum est, quamdiu duraverit diluvium, et quomodo a mundo condito usque ad diluvii finem chronologia deduci queat. Sit igitur

§ 1. — CUI CHRONOLOGIAE ADHAERENDUM SIT.

Quamvis hæc questio etiam quondam a SS. PP. multum agitata fuerit; tamen hisce nostris temporibus (magis forsitan quam ante) rursus agitari coepit occasione ejusdem libri, cui titulus: *Antiquitas temporum restituta, et propugnata adversus Judæos, et recentiores chronologos;* quem anno 1687 edidit pater Pezronius, ordinis Cisterciensis, sacrae facultatis parisiensis doctor. In illo autem libro præterdit iam citatus auctor, quod in recensendis, tam primæ, quam secundæ ætatem, patriarcharum annis, potius adhaerendum sit chronologiae editionis LXX interpretum, quam Hebreorum calculo, quem omnino vitiosum arbitratur, et Judæorum fraudibus interpolatum. Verum

R. et dico: Chronologia textus hebraici, et Vulgata nostræ omnino preferenda est chronologiae editionis LXX interpretum.

Prob. I. Ea chronologia præferenda est quæ a Moysis tempore usque ad nostram ætatem pura integraque permansit, atqui chronologia textus hebraici, cui per omnia consonat nostræ Vulgatae calculus, a Moysis tempore usque ad nostram ætatem pura integraque permansit; ergo chronologia textus hebraici et Vulgatae nostræ merito præferenda est chronologiae editionis LXX interpretum.

Prob. min. Illa chronologia pura integraque permansit quæ nec fraudibus, nec malitia Judæorum unquam corrupti potuit; atqui chronologia textus hebraici nunquam taliter corrupti potuit; ergo, etc.

Prob. min. ex S. P. Aug. qui lib. XV de Civ. Dei, cap. XIII, tractans hanc questionem, inquirit utrum gens judaica, longe lateque diffusa, uno consilio consiprare potuerit ut textus hebraici chronologiam immutaret et corrumperet; vel utrum LXX interpretates, qui etiam judæi erant, communi consilio eam corruerint, ut sic veritatem gentibus alienigenis occultarent. Et respondet: Sed absit ut prudens quisquam, vel Judæos cuiuslibet perversatis atque malitiæ, tantum potuisse credat in codicibus tam multis, et tam longe lateque dispersis; vel LXX illos memorabiles viros hoc de invidenda gentibus veritate unum comunicasse consilium. Credibilius ergo quis dixerit, cum primum de bibliotheca Ptolemæi describi ista cœperunt, tunc aliquid tale fieri potuisse in codice uno, scilicet primius inde descripto, unde jam latius emanaret, ubi potuit quidem accidere etiam scriptoris error.

Deinde proposita discrepantia inter hebraicum et græcum textum circa annos Mathusalem dum Laechum genuit, et eos quos deinde vixit, concludit: Itaque illa diversitas numerorum, aliter se habentium in codicibus græcis et latinis, aliter in hebreis... nec malitiæ Judæorum, nec diligentiae vel prudentiae septuaginta interpretum, sed scriptoris tribuatur errori, qui de bibliotheca supra dicti regis codicem describendum primus accepit. Censem igitur S. P. textum hebraicum nec fraudibus, nec malitia Judæorum fuisse corruptum: et insuper addit, quod nec LXX interpretates chronologiam textus hebraici immutaverint, sed totam illam discrepantium inter codices hebreos et LXX refundandam esse asserit in exscriptorum græcorum ignaviam aut insciiam; ac proinde græcos codices hac in parte minus esse sinceros, quam hebreos.

Hoc autem assertum ut stabilit S. doctor, illud satis verisimili et plausibili probat ratiocinio, dum parum infra, causam istius ignaviae et inscience allegans, ita prosequitur: Cum vellet (exscriptor) persuadere, qui hoc fecit, ideo numerosissimos annos vixisse antiques, quod eos brevissimos nuncupabant; et hoc de maturitate pubertatis, qua idonea filii gignerentur, conaretur ostendere: atque ideo in illis centum annis decem nostros insinuandoes putaret incredulis, ne homines tamdiu vixisse recipere in fidem nollent: addidit centum ubi gignendis filii habilem non invenit ætatem, eodemque post genitos filios, ut congrueret summa, detrahit; sic quippe voluit credibiles facere idonearum generande prolix convenientias atutam, ut tamen numero non fraudaret universas ætates viventium singulorum. Quod autem in sexta generatione id non fecit, hoc ipsum est quod magis moveat, illum ideo fecisse, cum res quam dicimus postulavit, quia non fecit, ubi non postulavit. Invenit namque in eadem generatione apud Hebreos vixisse Jareth, antequam genuisset Enoch, centum sexaginta duos annos, qui secundum illam rationem brevium annorum sunt anni sedecim, et aliquid

minus, quam menses duo: quæ jam ætas apta est ad gignendum; et ideo addere centum annos breves, ut nostri viginti sex fierent, necesse non fuit: nec post natum Enon eos detrahere, quos non addiderat ante natum. Igitur juxta S. P. exscriptor chronologiam (quæ a LXX ex hebreo in græcum recte translatâ erat) immutavit, quia putabat in codice LXX interpretum descriptos esse illos annos breves, de quibus supra cap. V, Q. I, late actum est. Cum enim, iis annis suppositis, invenire non posset quomodo Seth, v. g., dum erat 105 annorum potuerit generare Enos, ideo addidit centum, et scripsit eum genuisse Enos, dum erat 205 annorum; et sic fecit in cæteris, ubi gignendis filii habilem non invenit ætatem.

Prob. II. Isti chronologæ adhaerendum est, quam sua auctoritate approbat et authenticam declaravit Ecclesia: atqui Ecclesia approbat et authenticam declaravit chronologiam textus hebraici et Vulgatae nostræ; ergo, etc.

Prob. min. Ex Concilio Trid. quod sess. IV in decreto de editione et usu sacrorum librorum definit, ut ipsa vetus et vulgata editio (latina) que longe tot saeculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus... pro authenticâ habeatur; et ut nemo illam rejicere ex quovis prætextu audeat, vel presumat. Ergo chronologiam Vulgatae nostræ circa annos antiquorum patriarcharum, approbat et authenticam declaravit Ecclesia.

Dices: Vulgatam nostram eatenus tantum approbat et authenticam declarat Conc. Trid. quatenus fidem et bonos mores spectat; non vero quatenus chronologica spectat: nam circa chronologica in ea adhuc reperi quædam menda, inter alia liquet ex lib. II Paral. cap. XXII, ubi Ochozias rex Juda dicitur fuisse 42 annorum, dum regnare coepit, in quo textu mendam communiter admittunt interpretes.

R. negando assumpt.: nam ibid. in decreto de canonicis Scripturis, postquam S. synodus omnes utriusque Testamenti libros enumerasset, ita decernit: Si quis autem libros ipsos integros, CUM OMNIBUS SUIS PARTIBUS, prout in Ecclesia catholica legi consueverunt, et in veteri Vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonice non suscepit; et traditiones prædictas sciens et prudens contempserit, anathema sit. Vult igitur s. synodus, ut non tantum omnes utriusque Testimenti libri, sed etiam omnes eorum partes, seu capita, pro canonice Scripturis admittantur; ac consequenter chronologiam Vulgatae nostræ circa annos primorum patriarcharum, authenticam et canonice declarat: nam si illam pro canonica Scriptura admitti non vellet, jam ejus definitio straminea, imo falsa foret; siquidem in hoc supposito integrum sere quintum caput lib. Gen. non esset canonica Scriptura, ac consequenter daretur aliqua pars, quæ pro canonica admitti non deberet. Ad id autem quod ex lib. II Paralip. objectum est, et ad similia alia quæ aliunde objici possent, respondeo, ista esse minuta et parva, in quibus proinde si hinc et inde unum alterumve verbum adhuc mendosum